

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. _____

din _____ 2022

Chișinău

**Privind aprobarea Avizului asupra proiectului de lege
pentru modificarea unor acte normative**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului Avizul asupra proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative.

Prim-ministru

NATALIA GAVRILIȚA

Contrasemnează:

Ministrul justiției

Sergiu Litvinenco

Aprobat
prin Hotărârea Guvernului nr.

AVIZ
asupra proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative

Guvernul a examinat proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative, înaintat cu titlu de inițiativă legislativă (nr. 123 din 5 aprilie 2022) de către un grup de deputați în Parlament și comunică susținerea acestuia de principiu.

Inițiativa legislativă este înaintată în conformitate cu articolul 73 din Constituția Republicii Moldova și articolul 47 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797/1996.

Potrivit notei informative, proiectul de lege a fost elaborat în vederea contracarării prompte a fenomenului de răspândire a dezinformării și/sau a informațiilor ce afectează securitatea spațiului informațional public. Astfel, se propune ajustarea cadrului normativ relevant, prin instituirea unor mecanisme eficiente de monitorizare, de control și de implementare în vederea diminuării discrepanțelor și a provocărilor existente, protejării societății de eventuale tentative de dezinformare și/sau de informare manipulative din exterior.

Din punct de vedere al dreptului Uniunii Europene (UE), prin prisma obiectului de reglementare, prezentul proiect de act normativ se circumscrie reglementărilor statuate la nivelul UE, subsumate Politicii europene în domeniul societății informaționale și mass-media, pe segmentul legislativ al reglementării serviciilor media audiovizuale.

În vederea îmbunătățirii calității proiectului se impun următoarele remarci.

La articolul I:

Întru respectarea uzanțelor de redactare, din punctul 1, denumirea articolului 7 „[Atribuțiile serviciului]” a Legii nr. 753/1999 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova (în continuare - Legea nr. 753/1999), se va exclude, ca fiind inutilă. Totodată, textul „cu următorul conținut” se va substitui cu textul „cu următorul cuprins:”. Observații similare valabile pe tot parcursul textului proiectului.

În subsidiar, având în vedere că litera a) a articolului 7 prevede atribuția Serviciului de Informații și Securitate de a elabora și realiza, în limita competenței sale, a unui sistem de măsuri orientate spre descoperirea, prevenirea și contracararea acțiunilor care, conform legislației, periclitizează securitatea de stat, publică și a persoanei, recomandăm ca dispozițiile propuse la litera h) a articolului 7 să fie integrate în dispozițiile literei a) a articolului citat ca un alineat distinct.

Subsecvent, referitor la Concepția securității informaționale a Republicii Moldova, la care se face referire în dispoziția literei h), se va indica actul

normativ prin care a fost aprobată aceasta, în vederea respectării articolului 55 al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative.

Din punctul 2, cuvintele „la sfârșit” se vor exclude, ca fiind inutile. Menționăm că, completarea unui text sau alineat, fără a specifica ordinea în care se inserează cuvintele, semnifică, conform regulii generale de tehnică legislativă, completarea textului la sfârșitul acestuia. Observație valabilă pe tot parcursul textului proiectului.

La punctul 3, se constată că articolul 10 alineatul (1) litera h) al Legii nr. 753/1999 se propune a fi expus în redacție nouă. Astfel, cuvintele „se completează la sfârșit cu textul” se vor substitui cu textul „va avea următorul cuprins:”.

La punctul 4, în dispoziția propriu-zisă de completare, se va exclude cuvântul „Legea” ca fiind inutil. Observație valabilă pe tot parcursul textului proiectului, în situația în care se prevede că legea/codul/articolul se completează cu o nouă dispoziție.

Subsecvent, obiectul de reglementare propus pentru articolul 10¹ îl constituie contracararea dezinformării/răspândirii informațiilor false ce afectează securitatea informațională, vehiculate în sistemele de comunicații electronice. Acesta prevede obligarea furnizorilor de servicii de găzduire a conținutului online și furnizorilor de conținut online de pe teritoriul Republicii Moldova de a întrerupe imediat, la indicația Serviciului de Informații și Securitate, transmiterea într-o rețea de comunicații electronice ori stocarea conținutului, prin eliminarea acestuia la sursă, dacă prin conținutul respectiv se promovează dezinformare/informații false ce afectează securitatea informațională. În acest context, menționăm că obiectul de reglementare a articolului dat nu se încadrează în obiectul de reglementare al Legii nr. 753/1999, care potrivit articolului 1, respectiva lege stabilește scopul, cadrul juridic, principiile, direcțiile de activitate, împuternicirile, forțele și mijloacele Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, precum și modalitățile de exercitare a controlului și de supraveghere a activității lui. Prin urmare, dispozițiile date recomandăm a fi integrate în actul normativ cu privire la comunicațiile electronice.

În altă ordine de idei, întru aducerea în concordanță a normelor cu terminologia utilizată Legea comunicațiilor electronice nr. 241/2007, se recomandă ca în denumirea articolului 10¹ cuvintele „vehiculate în sistemele de comunicații electronice” să se substituie cu cuvintele „transmise sau difuzate prin intermediul rețelelor de comunicații electronice accesibile publicului”. În subsidiar, la articolul 10¹ alineatul (1) se propune substituirea cuvintelor „transmiterea într-o rețea de comunicații electronice” cu cuvintele „transmiterea sau difuzarea prin intermediul rețelelor de comunicații electronice accesibile publicului”, iar la alineatul (3) substituirea textului „furnizorii de rețea și/sau servicii de comunicații electronice accesibile publicului” cu textul „furnizorii de

rețele și/sau servicii de comunicații electronice accesibile publicului, inclusiv furnizorii de servicii de acces la internet”.

Dispozițiile propuse pentru articolul 10¹ alineatul (5) care prevăd posibilitatea contestării indicației executorie a Serviciului de Informații și Securitate în instanța de judecată se vor revedea, în scopul evitării dublajului dar și a contradicției normative, având în vedere că articolul II al proiectului examinat prevede completarea Legii nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare cu articolul 6¹, unde alineatul (9) conține reglementări prin care se stabilește dreptul de contestare în instanța de judecată a deciziilor autorităților cu competențe în domeniu care dispun contracararea dezinformării. Mai mult, cu referire la norma de la alineatul (5) al articolului 10¹ ce vizează examinarea cererii de chemare în judecată privind contestarea indicației executorii în termen de 10 zile calendaristice din data depunerii cererii în instanța de judecată, menționăm că nota informativă la proiect nu conține argumente în vederea stabilirii acestui termen. Or, în cazul nejustificării în notă a termenului dat de 10 zile pentru examinarea cererii de chemare în judecată, se va ține cont de dispozițiile articolului 27 al Codului administrativ nr. 116/2018, care prevede că autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze într-un termen rezonabil. Totodată, aceste prevederi se exclud reciproc cu prevederile la care deja s-a făcut referință mai sus (articolul 6¹ alineatul (9) propus în Legea nr. 64/2010). Or, în timp ce prin articolul 10¹ alineatul (5) din Legea nr. 753/1999 se propune examinarea într-un termen limită de 10 zile, la articolul 6¹ alineatul (9) din Legea nr. 64/2010 se stabilește că deciziile autorităților (care cuprind și cele emise de Serviciul de Informații și Securitate) se examinează în termenul și condițiile stabilite de Codul contravențional. Sub aspectul dat se va revizui și articolul V punctul 2 din proiect, unde prin completarea Legii comunicațiilor electronice nr. 241/2007 cu articolul 96¹ sunt regăsite reglementări similare.

La articolul II:

La punctul 1, menționăm că cuvintele „se introduc” nu sunt caracteristice limbajului normativ și prin urmare cuvintele „se introduc cinci noțiuni noi” se vor substitui cu cuvintele „se completează cu noțiunile”. Observație similară valabilă pe tot parcursul textului proiectului.

Cu referire la termenul „spațiu informațional mediatic” definirea acestuia se va revedea, prin prisma definiției date termenului „spațiul informațional” din punctul 10 al Concepției securității informaționale a Republicii Moldova, aprobată prin Legea nr. 299/2017, care de altfel, cuprinde și mediul de activitate mediatic. Potrivit punctului citat, spațiu informațional reprezintă „mediu de activitate (digital, cibernetic, mediatic) asociat cu formarea, crearea, transformarea, transmiterea, difuzarea, utilizarea și stocarea informațiilor, care produce efecte la nivel de conștiință individuală și/sau socială, de infrastructură informațională și de informație”.

Cu referire la definirea noțiunii „spațiu informațional public”, se propune după textul „platforme/rețele online” completarea cu textul „, inclusiv aplicații de mesagerie”.

Totodată, la definirea noțiunii de „informație falsă”, se recomandă completarea acesteia cu cuvintele „iar conținutul informației nu corespunde realității”.

La termenul „informație ce afectează securitatea spațiului informațional public”, identificarea și nominalizarea acestor informații se vor însemna cu litere latine mici urmate de o paranteză, în corespundere cu articolul 51 alineatul (6) al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Observație valabilă și pentru dispozițiile articolului V punctul 2 din proiect.

Cu referire la termenul „dezinformare” este de remarcat faptul că, Grupul autorităților europene de reglementare pentru serviciile mass-media audiovizuale (ERGA) în Raportul său (Notions of Disinformation and Related Concepts, 2021) menționează despre necesitatea uniformizării noțiunilor în domeniul dezinformării, precum și definirea concomitentă a conceptelor adiacente. Totodată, documentul oferă o analiză detaliată privind reglementarea la nivel național a conceptului de „dezinformare”, precum și descrie experiența statelor care au deja implementate prevederile respective la nivel național prin intermediul legislației privind libertatea presei (de ex. „știri false”, Franța), a legislației penale (de ex. „diseminarea intenționată a informației false”, Grecia, Slovacia, Cipru etc.), dar și a legislației privind accesul la informația de interes public (de ex. „informație falsă”, „dezinformare”, Lituania).

Menționăm că, noțiunea de „dezinformare” propusă de autori în articolul dat nu corespunde în totalitate noțiunii din Codul UE de bune practici privind dezinformarea. Astfel, Codul definește „dezinformarea” drept „o serie de informații al căror caracter fals sau înșelător poate fi verificat”, care sunt, în mod cumulativ, (a) „create, prezentate și diseminate pentru a obține un câștig economic sau pentru a induce publicul în eroare în mod deliberat” și (b) care „pot provoca un prejudiciu public”. Aceasta presupune „amenințări aduse proceselor democratice politice și de elaborare a politicilor, precum și amenințări aduse bunurilor publice precum protecția sănătății cetățenilor UE, mediul sau securitatea”. Noțiunea de „dezinformare” nu include publicitatea înșelătoare, erorile de citare, satira și parodia sau știrile și comentariile partizane identificate în mod clar și nu aduce atingere obligațiilor legale, codurilor de auto-reglementare din domeniul publicității și standardelor privind publicitatea înșelătoare. Totodată, punctul 3.1.1 din Comunicarea Comisiei statuează că toate acțiunile întreprinse pentru a combate dezinformarea „ar trebui să respecte cu strictețe libertatea de exprimare și să includă garanții care să prevină utilizarea lor abuzivă, de exemplu, cenzurarea limbajului critic, satiric, în dezacord sau șocant. De asemenea, acțiunile respective ar trebui să respecte angajamentul Comisiei pentru un internet deschis, sigur și fiabil”.

În context, menționăm că este judicioasă introducerea în cadrul legal național a noțiunii de dezinformare și a conceptelor adiacente acesteia, dar acestea urmează a fi revăzute conceptual prin prisma ultimelor tendințe europene menționate supra. Totodată, toate acțiunile întreprinse pentru a combate dezinformarea ar trebui să respecte cu strictețe libertatea de exprimare și angajamentul european pentru un internet deschis, sigur și fiabil.

Noțiunea de „dezinformare” se propune a fi prevăzută și în Codul serviciilor media audiovizuale (articolul VII punctul 1 din proiect), care în linii generale corespunde dispozițiilor Codului UE de bune practice privind dezinformarea. În acest context, întru evitarea dublajului normativ și a expunerii definiției de „dezinformare” în termeni diferiți, considerăm necesar excluderea definirii termenului dat din articolul 2 al Legii nr. 64/2010. În contextul definiției date termenului „dezinformare” prevăzute al articolul VII punctul 1 din proiect, aceasta urmează a fi revizuită minuțios și formulată astfel încât, să atingă echilibrul corect privitor la asigurarea libertății de exprimare, ținând cont de faptul că dezinformarea este dăunătoare, dar nu în toate cazurile este ilegală. Astfel, se constată că propunerile prezentate la Codul serviciilor media audiovizuale, în lipsa unei definiri clare a noțiunii de „dezinformare”, riscă să introducă în legislația actuală un șir de sancțiuni disproporționate în raport cu libertatea de exprimare.

Suplimentar, se recomandă revizuirea definiției de dezinformare și prin prisma conceptului de „dezordine informațională” agreat de Consiliul Europei și Uniunea Europeană.

La punctul 4, definirea termenului de contracarare a dezinformării, propusă la alineatul (1) al articolului 6¹ recomandăm a fi prevăzută în articolul 2 „Noțiuni principale” al Legii nr. 64/2010.

Referitor la dispozițiile propuse pentru articolul 6¹ alineatul (6), se recomandă detalierea cuvintelor „cu utilizarea metodologiilor corespunzătoare” în vederea nominalizării actului normativ care prevede aceste metodologii.

Subsecvent, la alineatul (10) al articolului sus citat, cât și la alte articole/alineate din proiect, din sintagma „legislația în vigoare”, cuvintele „în vigoare” se vor exclude”, ca fiind inutile. Regula generală este că referințele la actele normative reprezintă referințe la legislația în vigoare și doar pentru excepțiile de la regulă se va specifica dacă este vorba despre legislația aplicabilă la un anumit moment.

La punctul 5, cuvintele „se completează la sfârșit cu cuvintele” se vor substitui cu cuvintele „se completează cu textul”.

La articolul III:

Cu referire la punctul 1, care vizează amendarea articolului 181 din Codul penal nr.985/2002, se consideră oportun ca fapta propusă la litera a¹) să fie incriminată într-o normă separată din legea penală. Or, prin acțiunea de răspândire a dezinformării sau a informațiilor false ce vizează procesul electoral în spațiul informațional public, exceptând spațiul audiovizual nu este împiedicată

exercitarea liberă a dreptului electoral sau a activității organelor electorale. Per general, se menționează că, fapta dată are un alt scop, și anume de a forma opinii/percepții greșite față de anumiți candidați la alegeri, în vederea creării unei imagini false în raport cu alți concurenți electorali.

Cu referire la punctul 2 și 3, având în vedere ca punctele citate au același obiect de reglementare, acestea recomandăm a fi comasate, dispoziția propriuzisă de modificare fiind expusă în următoarea redacție:

„2. Se completează cu articolele 357¹ și 357² cu următorul cuprins:”, urmat de redarea redacțiilor propuse.

Cu referire la articolul 357¹ observăm că se propune prin alineatul (1) sancționarea penală pentru neexecutarea dispozițiilor Comisiei pentru situații excepționale dacă aceste acțiuni au provocat: decesul uneia sau mai multor persoane; îmbolnăvirea în masă a oamenilor; daune în proporții deosebit de mari statului. În același timp, prin alineatul (2) al acestui articol se propune sancționarea pentru aceleași acțiuni săvârșite în perioada stărilor de urgență, de asediu sau război. Analizând componența propusă la alineatul (2) constatăm că ea în sine este absorbită de prevederile alineatului (1), or, hotărârile Comisiei pentru situații excepționale se emit și sunt obligatorii doar când este declarată starea de urgență. Prin urmare, cadru temporar de timp a acțiunilor de la alineatele (1) și (2) este același. La fel, potrivit prevederilor Legii nr. 212/2004, în situația în care este declarată stare de asediu sau de război intervin competențele Consiliului Suprem de Apărare.

Referitor la redacția articolului 357² „Neexecutarea hotărârilor Consiliului Suprem de Apărare”, urmează a fi aplicate aceleași raționamente menționate *supra*, în raport cu reglementările de la alineatul (2). Mai mult, sancțiunea de la alineatul (2) este mai mică ca cea de la alineatul (1).

Urmare a celor menționate, având în vedere cerința imperativă de asigurare a calității prevederilor de incriminare a faptelor penale (norma urmează a fi accesibilă și previzibilă), cuprinsul alineatelor (2) de la articolele 357¹ și 357² urmează a fi revizuite, eventual excluse.

La articolul IV:

Din punctul 2, cuvintele „se înlocuiesc/se înlocuiește” nu sunt caracteristice limbajului normativ, fapt pentru care recomandăm a se utiliza cuvintele „se substituie”.

La punctul 3, în vederea utilizării unei terminologii constante, precum și a identificării sensului exact al termenului „țări agresoare” recomandăm ca cuvintele „provenind din țări recunoscute internațional drept țări agresoare” să fie substituite cu cuvintele „provenind din state aflate în conflicte militare declarate/recunoscute drept state agresoare” (a se vedea articolul II punctul 1 din proiect).

La articolul V:

Din punct de vedere conceptual, cu referire la modificările propuse în Legea comunicațiilor electronice nr. 241/2007, menționăm următoarele.

Datele cu caracter personal care fac obiectul prelucrării trebuie să fie: prelucrate în mod corect și conform prevederilor legii; colectate în scopuri determinate, explicite și legitime, iar ulterior să nu fie prelucrate într-un mod incompatibil cu aceste scopuri; adecvate, pertinente și neexcesive în ceea ce privește scopul pentru care sunt colectate și/sau prelucrate ulterior. Totodată, articolul 15 al Legii nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal prevede anumite excepții care pot fi aplicate la prelucrarea datelor cu caracter personal, în scopul apărării naționale, al securității statului și menținerii ordinii publice, al protecției drepturilor și libertăților subiectului datelor cu caracter personal sau ale altor persoane, dacă prin aplicarea acestora este prejudiciată eficiența acțiunii sau obiectivul urmărit în exercitarea competențelor legale ale autorității publice.

Totodată, ca urmare a analizei practicilor europene, menționăm că Codul UE de bune practici privind dezinformarea (II.C. Integritatea serviciilor) promovează intensificarea măsurilor de contracarare a „conturilor false”, prin punerea în practică a unor politici clare în ceea ce privește identitatea și utilizarea abuzivă a boților automați în serviciile lor și aplicarea acestor politici în cadrul UE, precum și punerea în aplicare a unor politici cu privire la ceea ce constituie utilizare inadmisibilă a sistemelor automatizate și publicare pe platformă a informației privind aceste politici și asigurarea accesului utilizatorilor din UE la respectivele informații. Aceste măsuri sunt întreprinse în conformitate cu Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Combaterea dezinformării online: o abordare europeană, ca urmare a constatării importanței „[intensificării și a demonstrării eficacității] eforturilor de închidere a conturilor false”, care nu au în spate nici-un utilizator autentic, orchestrate uneori la scară masivă (denumite „fabrici de trolli”), precum și a importanței stabilirii unor „sisteme de marcare clare și [a unor] norme clare pentru boți [, pentru a se asigura] că activitățile lor nu pot fi confundate cu interacțiunile interumane”. Totodată, este recunoscută importanța asigurării faptului că, serviciile online includ și promovează garanții împotriva dezinformării; se subliniază angajamentul constant potrivit căruia, înainte de a lansa noi servicii, se iau în considerare punerea în aplicare și promovarea garanțiilor împotriva prezentării eronate de informații; se ia în considerare revizuirea serviciilor existente pentru a se asigura că astfel de garanții sunt, de asemenea, puse în aplicare, în măsura în care este posibil; se propune intensificarea eforturilor de asigurare a integrității serviciilor în ceea ce privește conturile care au drept scop și intenție răspândirea dezinformării, ale cărei caracteristici ar trebui să fie evaluate și stabilite de către semnatarul relevant și să demonstreze eficacitatea acestor eforturi. În final, în concordanță cu articolul 8 din Convenția europeană a drepturilor omului, se menționează că, semnatarilor Codului nu ar trebui să li se interzică să permită utilizarea în mod anonim sau sub pseudonim a conturilor și a serviciilor.

În concluzie menționăm că, dat fiind faptul că Legea comunicațiilor electronice nr. 241/2007 este un act normativ armonizat cu legislația UE, completările propuse la aceasta pot afecta gradul de armonizare realizat până la moment cu Directiva 2002/58/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 iulie 2002 privind prelucrarea datelor personale și protejarea confidențialității în sectorul comunicațiilor publice (Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice), prin atribuirea unui drept discreționar Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației de „blocare imediată a accesului utilizatorilor din Republica Moldova la sursele cu conținut online” calificate de către Serviciul de Informații și Securitate și Consiliul Audiovizualului drept informații ce afectează securitatea spațiului informațional public.

Din punctul 1, textul „[Agenția efectuează reglementarea comunicațiilor electronice prin:]” se va exclude, deoarece este inutil.

Subsecvent, din redacția propusă pentru articolul 9 alineatul (1) litera u³) se propune substituirea textului „furnizorii de rețea și/sau servicii de comunicații electronice” cu textul „furnizorii de rețele și/sau servicii de comunicații electronice accesibile publicului, inclusiv furnizorii de servicii de acces la internet”.

La punctul 2, referitor la completarea Legii comunicațiilor electronice nr. 241/2007 cu articolul 96¹, considerăm necesară revizuirea includerii dispozițiilor propuse în conținutul legii precitate, deoarece sunt improprii cadrului de reglementare stabilit de legea prenotată. Menționăm, că Legea comunicațiilor electronice stabilește principalele reguli și condiții de activitate în domeniul comunicațiilor electronice din Republica Moldova, cadrul general al politicii și strategiei de dezvoltare a domeniului, cadrul general de reglementare a activităților privind rețelele și serviciile de comunicații electronice, iar potrivit articolului 1 alineatul (4) „prezenta lege nu reglementează conținutul informației transmise prin rețelele de comunicații electronice”.

În altă ordine de idei, considerăm inoportună completarea Legii comunicațiilor electronice nr. 241/2007 cu un articol nou 96¹, din următoarele considerente.

Conform regulilor Corporației de Atribuire a Numelor și Numerelor în Internet (ICANN) care ghidează gestionarea rețelei numelor de domenii în rețeaua globală Internet, jurisdicția Republicii Moldova se răsfrânge doar asupra domeniului de nivel superior .md, care, conform articolului 3 al Legii nr. 467/2003 reprezintă codul Republicii Moldova, atribuit de ICANN, în conformitate cu standardul internațional ISO-3166, în calitate de nume de domeniu de nivel superior pentru identificarea țării în rețeaua globală Internet. În prezent, procedura și condițiile de înregistrare a numelor de subdomenii din domeniul de nivel superior .md sunt reglementate prin Regulamentul cu privire la gestionarea domeniului de nivel superior .md, aprobat prin Hotărârea ANRCETI nr. 42/2020, în conformitate cu articolul 9 alineatul (1) litera j) al

Legii nr. 241/2007. În conformitate cu punctul 29 al Regulamentului menționat, înregistrarea numelor de subdomenii din domeniul de nivel superior .md se realizează în bază de contract de înregistrare de nume, care include și datele de identificare cu caracter personal, obligativitatea cărora se propune prin completarea la Legea nr. 241/2007.

Pe lângă datele de contact care sunt plasate pe paginile web, vizualizarea datelor de identificare a titularului numelui de subdomeniu este asigurată prin serviciul „WHOIS” asigurat pe portalul www.nic.md menținut de către Registratorul domeniului de nivel superior .md (STISC), conform punctului 49 din Regulamentul sus-menționat. Astfel, baza de date WHOIS conține informații relevante despre punctele de contact care administrează numele de subdomenii din domeniul de nivel superior .md și despre deținătorii numelor de subdomenii.

Prin urmare, completarea Legii nr. 241/2007 cu un articol nou care să reglementeze plasarea datelor de identificare a „deținătorilor de pagini web” și penalizarea acestora pentru nepublicarea acestor date prin blocarea site-ului, ar constitui o normă excesivă care ar afecta libertatea accesului la resursele Internet.

Totodată, din redacțiile propuse pentru articolul 96¹ alineatele (3)–(5) cuvintele „va fi afișată public”, „vor fi obligați” și „va fi examinată” se vor substitui cu cuvintele „se afișează”, „sunt obligați” și „se examinează”, în vederea respectării articolului 54 alineatul (1) litera j) al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, care prevede că verbele se utilizează, de regulă, la timpul prezent.

La articolul VI, în dispoziția propriu-zisă de modificare, textul „se completează după cum urmează:” se va substitui cu textul „se modifică după cum urmează:”.

La articolul VII:

Menționăm, cu titlu general că, Codul serviciilor media audiovizuale nr. 174/2018 transpune Directiva 2010/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 martie 2010 privind coordonarea anumitor dispoziții stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative în cadrul statelor membre cu privire la furnizarea de servicii mass-media audiovizuale (Directiva serviciilor mass-media audiovizuale). În continuare, orice măsură adoptată în temeiul Directivei serviciilor mass-media audiovizuale trebuie să respecte libertatea de exprimare și de informare și pluralismul în mass-media, precum și diversitatea culturală și lingvistică, în conformitate cu Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității formelor de expresie culturală. Astfel, opinăm că limitările și excepțiile propuse de autori prin completarea articolului 5 cu alineatul (2), privind expunerea în redacție nouă a alineatului (4) din articolul 17, privind modificarea articolului 55 alineatul (3) prin completarea cu litera c), privind completarea articolului 63 cu alineatul (7), privind modificarea articolului 66 la alineatul (7), necesită a fi revizuite, în măsura în care acestea să nu contravină dispozițiilor din Directiva serviciilor mass-media audiovizuale și Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității formelor de

expresie culturală, privind respectarea libertății de informare și pluralismului în mass-media, precum și respectarea diversității culturale și lingvistice. Totodată, menționăm că, potrivit articolului 4 al Directivei 2010/13/UE, statele pot impune furnizorilor de servicii mass-media aflați în jurisdicția lor să respecte norme mai detaliate sau mai stricte în domeniile coordonate de prezenta directivă, cu condiția ca normele respective să fie conforme cu dreptul Uniunii.

Cu referire la punctul 2, din redacția propusă pentru articolul 5 alineatul (2) abrevierea „SUA” se dezvoltă de larg, în vederea respectării articolului 54 alineatul (1) litera i) al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Mai mult, dat fiind faptul că la proveniența programelor achiziționate de peste hotare, pe lângă referința la statele membre ale Uniunii Europene și ale statelor care au ratificat Convenția europeană privind televiziunea transfrontalieră, în articolul dat se face referire și la Statele Unite ale Americii și Canada, se va revedea necesitatea completării cu statele citate în tot textul Codului serviciilor media audiovizuale, acolo unde se face referire la statele membre ale Uniunii Europene (a se vedea de exemplu, articolul 55 litera b).

Subsecvent, enunțul „Nu pot achiziționate programe produse de filiale sau reprezentanțe ale furnizorilor care provin din state care nu au ratificat Convenția europeană privind televiziunea transfrontalieră, indiferent de locul activității acestora.” urmează a fi exclusă, deoarece contravine primei părți a redacției propuse pentru articolul 5 alineatul (2), care prevede: „În cazul serviciilor de televiziune, programele audiovizuale achiziționate de peste hotare trebuie să provină sau să fie produse în proporție de cel puțin 50% în statele membre ale Uniunii Europene, SUA și Canada, precum și ale statelor care au ratificat Convenția europeană privind televiziunea transfrontalieră”. Respectiv, 50% din programele audiovizuale achiziționate de peste hotare pot să provină sau să fie produse în alte state decât cele care au ratificat Convenția europeană privind televiziunea transfrontalieră. Mai mult ca atât, articolul VII punctul 4 din proiect (redacția propusă pentru articolul 17 alineatul (4) litera a) din Codul serviciilor media audiovizuale) prevede posibilitatea difuzării filmelor artistice și de scurt metraj care nu au conținut militar, precum și a emisiunilor de divertisment care nu au conținut militar, indiferent de țara de producere a acestora.

La punctul 3, cu referire la redacția propusă pentru articolul 6 alineatul (8), se va revedea oportunitatea completării normei date cu cuvintele „și serviciilor media audiovizuale de știri și serviciilor media audiovizuale tematic de sport”. Completarea dată se consideră a fi necesară deoarece serviciile media audiovizuale liniare menționate nu vor putea respecta obligația să rezerve operelor audiovizuale europene cel puțin 50% din timpul de emisie al fiecărui serviciu, din care se scade timpul alocat știrilor, evenimentelor sportive, jocurilor și obligația să rezerve operelor audiovizuale europene create de către producătorii independenți din Republica Moldova cel puțin 10% din timpul de emisie al fiecărui serviciu, din care, la fel se scade timpul alocat știrilor, evenimentelor sportive, jocurilor.

La punctul 4:

Din redacția propusă pentru articolul 17 alineatul (3), textul „din interior și/sau exterior” este ambiguă. Or, nu este clar dacă textul dat se referă la spațiul informațional al Republicii Moldova și al altor state sau se referă la informațiile din interior și exterior.

Cu referire la redacția articolului 17 alineatul (4) litera a), se recomandă reformularea normei și expunerea acesteia în următoarea redacție:

„a) furnizorii de servicii media audiovizuale nu vor difuza, iar distribuitorii de servicii media audiovizuale nu vor retransmite programe audiovizuale de televiziune și de radio cu conținut informativ, informativ-analitic, militar și politic, precum și filme cu conținut militar, care nu sunt produse în statele membre ale Uniunii Europene, în SUA și Canada, precum și în statele care au ratificat Convenția europeană cu privire la televiziunea transfrontalieră”.

Dispozițiile punctului 5, în partea ce ține de completarea articolului 27 litera g) din Codul serviciilor media audiovizuale nr. 174/2018, urmează a fi revăzute, având în vedere faptul că redacția propusă pentru articolul 84 alineatul (10³) la care se propune a se face referire în articolul 27 litera g) prevede retragerea dreptului de emisie și nu suspendarea licenței de emisie, așa cum este prevăzut în articolul 27 litera g).

Subsecvent, din dispozițiile propuse pentru articolul 27 litera h), cuvintele „din prezentul cod” se vor exclude, ca fiind inutile. Potrivit articolului 55 alineatul (4) al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, în cazul în care se face trimitere la o normă juridică care este stabilită în același act normativ, pentru evitarea reproducerii acesteia, se face trimitere la elementul structural sau constitutiv respectiv, fără a se indica că elementul respectiv face parte din același act normativ.

La punctul 6, dispoziția propusă la articolul 28 alineatul (3¹) recomandăm a fi prevăzută în capitolul IX „Comunicările comerciale audiovizuale” din Codul serviciilor media audiovizuale, la articolul ce prevede cerințele generale privind comunicările comerciale audiovizuale (articolul 63).

Din punctul 7, norma prevăzută pentru articolul 55 alineatul (3) litera c) este ambiguă și lasă loc de interpretări diferite. Astfel, cuvintele „îndreptate în mod expres și frecvent spre publicul din Republica Moldova” considerăm necesar a fi revăzute. Or, nu este clar ce semnifică cuvântul „frecvent” în contextul dispoziției date. În situația examinată se poate înțelege că serviciile de televiziune care nu se află în jurisdicția Republicii Moldova pot conține uneori publicitate și teleshopping, îndreptate în mod expres spre publicul din Republica Moldova. Observație valabilă și pentru punctul 8 și 9.

În altă ordine de idei, se recomandă completarea articolului 55 cu alineatul (12) cu următorul cuprins:

„(12) Consiliul Audiovizualului poate interzice includerea în ofertă a unor servicii media audiovizuale ce nu se află în jurisdicția Republicii Moldova ce

conțin publicitate și teleshopping, îndreptate în mod expres spre publicul din Republica Moldova”.

La punctele 10, 12 și 13, cu referire la modificările propuse la articolul 75 „Atribuțiile Consiliului Audiovizualului”, articolul 83 „Activitatea de supraveghere și control” și articolul 84 „Sanțiuni” la Codul serviciilor media audiovizuale nr. 174/2018, menționăm că Directiva 2010/13/UE nu conține prevederi separate privind aplicarea sancțiunilor pentru difuzarea conținutului calificat drept dezinformare. Grupul autorităților europene de reglementare pentru serviciile mass-media audiovizuale (ERGA) în Raportul său recomandă ca orice acțiune de definiție a dezinformării în legislație sau în alte reglementări, cum ar fi ghidurile de reglementare, trebuie să țină cont de implicațiile grave ale acesteia pentru libertatea de exprimare și libertatea presei. Totodată, la determinarea acesteia ar trebui să se ia în considerare un șir de criterii, cum ar fi: este acoperit doar actul de difuzare publică sau și de creare; definiția este clară, precisă și predictibilă și nu lasă loc pentru interpretare; este sau nu prezentă re-intenția. În consecință, reiterăm că măsurile elaborate urmează a fi proporționale, astfel încât să atingă echilibrul corect privitor la asigurarea libertății de exprimare, ținând cont de faptul că dezinformarea este dăunătoare, dar nu în toate cazurile este ilegală.

Menționăm că, Uniunea Europeană promovează ideea ca măsurile luate de statele sale membre și de alte părți interesate relevante, să limiteze incidența și impactul dezinformării online, însă acestea trebuie întreprinse în contextul cadrului juridic prevăzut de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și de Convenția europeană a drepturilor omului, în special, libertatea de exprimare consacrată la articolul 11 din CDFUE și la articolul 10 din CEDO ca factor indispensabil pentru un proces decizional sănătos în cadrul societăților libere și democratice. Totodată, menționăm că elaborarea și promovarea de politici și instrumente menite să protejeze securitatea națională (securitatea informațională) urmează a fi realizată în așa mod încât acestea să nu contravină legislației internaționale la care Republica Moldova este parte, Convenției europene privind televiziunea transfrontalieră și art. 19 al Declarației Universale a Drepturilor Omului.

În altă ordine de idei, la punctul 10, din redacția propusă pentru articolul 75 alineatul (4) se va exclude textul „, , aplică sancțiuni pentru încălcările admise”, având în vedere faptul că articolul 84 din Codul serviciilor media audiovizuale prevede deja în alineatul (2) că pentru încălcarea prevederilor respectivului cod, Consiliul Audiovizualului aplică sancțiuni stabilite individual, în funcție de gravitatea încălcării, de efectele acesteia, precum și de frecvența încălcărilor comise în ultimele 12 luni.

La punctul 11:

Din redacția propusă pentru articolul 80 alineatul (6) se propune excluderea cuvintelor „și aplicarea sancțiunilor”, deoarece în perioada electorală, Consiliul Audiovizualului poate adopta decizii prin care se aplică sancțiuni care

nu au tangență cu examinarea contestațiilor/campania electorală. Astfel, deciziile respective urmează să fie publicate în termenul prevăzut la articolul 80 alineatul (5) al Codului serviciilor media audiovizuale.

Cât privește dispozițiile propuse pentru articolul 80 alineatul (6¹), acestea recomandăm a fi excluse din următoarele considerente. Analizând în ansamblu prevederile articolului 80 al Codului serviciilor media audiovizuale, legiuitorul a stabilit, în alineatul (5), o regulă de bază ca deciziile, împreună cu procesele verbale să fie publicate pe pagina web oficială a Consiliului Audiovizualului în termen de 10 zile lucrătoare de la data adoptării deciziilor respective. Totodată, la alineatul (6) a fost prevăzută o excepție ce se referă la deciziile privind examinarea contestațiilor în perioada campaniei electorale, care urmează a fi publicate în termen de 2 zile, iar conform proiectului dat urmează în termen de 24 ore. Respectiv, această excepție se datorează faptului asigurării respectării drepturilor concurenților electorali (dreptul la replică, rectificare, etc.) în perioada electorală, care este scurtă ca timp. La fel, excepția respectivă este prevăzută și în Codul electoral, care prevede că deciziile Consiliului Audiovizualului în materie electorală se contestă direct la Curtea de Apel Chișinău în termen de 3 zile de la adoptare (articolul 72 alineatul (3) din Codul electoral).

La punctul 12:

Referitor la dispozițiile propuse pentru articolul 83 alineatul (4¹), textul „în cel mult termen de 3 zile lucrătoare” recomandăm a fi substituit cu textul „în termen de cel mult 5 zile lucrătoare”, deoarece 3 zile lucrătoare pentru asemenea control poate fi unul insuficient, iar acest termen este unul de procedură, a cărui încălcare poate duce la anularea actului emis. Respectiv, propunem să fie indicat cel mult 5 zile lucrătoare.

Subsecvent, la alineatul ce prevede modificarea alineatului (7) al articolului 83, propunem expunerea acestuia în următoarea redacție:

„la alineatul (7) textul „10 zile lucrătoare” se substituie cu textul „5 zile”.

La punctul 13:

Alineatul (9⁴) al articolului 84 se propune a fi exclus, deoarece suspendarea autorizației de retransmisie distribuitorului de servicii media pe o perioadă de la 6 luni până la 12 luni va afecta în mod direct consumatorii de servicii media audiovizuale (în special, în cazurile în care în unele localități există doar câte un distribuitor de servicii media), iar conform articolului 12 din Codul serviciilor media audiovizuale toate persoanele dețin dreptul de acces la serviciile media audiovizuale. Totodată, se consideră că scopul normelor de a proteja spațiul audiovizual de serviciile de televiziune care nu se află în jurisdicția Republicii Moldova care conțin publicitate și teleshopping, îndreptate în mod expres și frecvent spre publicul din Republica Moldova poate fi asigurat prin aplicarea amenzilor pecuniare pentru distribuitori și prin interzicerea retransmisiei pe teritoriul Republicii Moldova a acestor servicii de televiziune pe

un termen de cel puțin 1 an, fără a fi necesară aplicarea suspendării autorizației de retransmisiune.

Dispozițiile propuse pentru articolul 84 alineatele (10¹) și (10²) necesită a fi revăzute, deoarece au același conținut normativ, fiind diferențiată doar mărimea amenzii. Or, aceeași faptă nu poate fi sancționată diferit, fără expunerea unor completări, cum ar fi de exemplu, încălcarea repetată a unei acțiuni. În acest sens, se propune ca în alineatul (10²) după cuvintele „care au difuzat” să se completeze cu cuvântul „repetat”, iar la final să fie completat cu textul „după ce au fost sancționați conform art. 84 alin. (10¹)”.

Subsecvent, după cuvintele „care au difuzat” din norma prevăzută la alineatul (10³) din articolul 84 propunem a se completa cu cuvintele „după ce au fost sancționați conform art. 84 alin. (10²)”.

Cu referire la completarea articolului 84 cu alineatul (10³), care prevede sancțiunea cu retragerea dreptului de emisie pe o perioadă de până la 3 zile, menționăm că dreptul de a difuza (emite) un serviciu media audiovizual liniar este acordat prin licența de emisie. Respectiv, retragerea dreptului de emisie pe o perioadă de 3 zile echivalează cu suspendarea licenței, care poate fi suspendată în cazurile prevăzute de lege.

Normele prevăzute la articolul 84 alineatul (10⁴) și alineatele (10⁷) –(10⁹) urmează a fi revăzute, deoarece toate se referă la reflectarea alegerilor și nu este clar care sunt prevederile din Codul electoral pentru care se aplică sancțiunile respective. Spre exemplu, la moment este expres prevăzut în articolul 84 sancțiuni pentru încălcarea unor prevederi din Codul electoral ce se referă la reflectarea alegerilor, cum ar fi:

- alineatul (3) litera b), care prevede sancționarea cu avertizare publică a furnizorilor de servicii media care au comis prima încălcare a prevederilor stipulate la articolul 70 alineatul (2), (6) și (11) din Codul electoral;
- alineatul (6) litera e), care prevede sancționarea cu amendă de la 10000 de lei la 15000 de lei pentru furnizorii de servicii media și distribuitorii de servicii media care au comis nerespectarea prevederilor articolului 69 alineatul (5) și (6) și ale articolului 70 alineatul (3)–(5) din Codul electoral;
- alineatul 7 litera g), care prevede sancționarea cu amendă de la 15000 de lei la 20000 de lei pentru furnizorii de servicii media și distribuitorii de servicii media care au comis nerespectarea prevederilor articolului 70 alineatul (9) și (10) din Codul electoral.

Mai mult ca atât, la alineatul (10⁴) din proiect este prevăzută sancțiunea pentru încălcarea obligației de echitate, responsabilitate, echilibru și imparțialitate în perioada electorală, obligație care se regăsește și în articolul 69 alineatul (1) din Codul electoral.

Astfel, se propune ca completarea cu alineatul (10⁴), precum și cu alineatele (10⁷) și (10⁹) din articolul 84 al Codului serviciilor media audiovizuale să fie excluse din proiect, dispozițiile date fiind oportun a fi reflectate în Codul electoral.

Cu referire la redacția propusă pentru articolul 84 alineatul (10⁵) se propune a fi exclus sau reformulat, deoarece pentru încălcarea repetată a prevederilor de la alineatul (10¹) este prevăzută sancțiunea de la alineatul (10²), iar pentru o ulterioară repetare a încălcării se aplică sancțiunea de la alineatul (10³), care prevede retragerea dreptului de emisie pe o perioadă de până la 3 zile, care echivalează cu suspendarea licenței de emisie. Cu referire la alineatul (10⁴) a se vedea argumentele de mai sus.

Redacția propusă pentru articolul 84 alineatul (10⁶) urmează a fi exclusă, deoarece sancțiunea privind retragerea dreptului de a difuza comunicări comerciale afectează în mod direct dreptul de proprietate al furnizorului de servicii media. Respectiv, pentru a fi aplicată o asemenea sancțiune este necesar să fie indicate expres cazurile în care se aplică sancțiunea respectivă.

Adițional, se propune completarea articolului 84 cu alineatul (18), cu următorul cuprins:

„(18) Serviciile media retransmise de către distribuitorii de servicii media pentru care aceștia au fost sancționați conform alin. (9²) și (9³) sunt interzise spre retransmisie pe teritoriul Republicii Moldova pe un termen de cel puțin 1 an.”

La punctul 14, în vederea respectării uzanțelor de redactare a actelor normative, dispozițiile acestui punct recomandăm a fi expuse înaintea dispozițiilor propuse la punctul 1 din articolul VII. Urmare a acestor modificări, punctele din acest articol se vor renumera.

În subsidiar, substituirea termenului „retransmisiune” cu termenul de „retransmisie” urmează a fi revăzut, ținând cont de faptul că Convenția europeană privind televiziunea transfrontalieră, precum și alte acte normative naționale utilizează termenul de „retransmisiune”.

La articolul VIII:

Din alineatul (4), textul „de la data intrării în vigoare a prevederilor art. 63 alin. (7) și art. 66 alin. (7) din Codul serviciilor media audiovizuale nr. 174/2018” recomandăm a fi reformulat și respectiv, substituit cu textul „de la data intrării în vigoare a prezentei legi la dispozițiile art. 63 alin. (7) și art. 66 alin. (7) din Codul serviciilor media audiovizuale nr. 174/2018”.

La alineatul (5) litera b), textul „la alin. (3-4)” se va substitui cu textul „la alin. (3) și (4)”.

Pornind de la faptul că proiectul în cauză conține prevederi ce vor avea un impact semnificativ asupra activității furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice accesibile publicului, în contextul Legii nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător este oportună elaborarea Analizei impactului de reglementare (AIR), ca parte componentă a proiectului de act normativ.